

(Политика, 20. 9. 2011)

Кад се Европа уједињавањем увећала, увела је европски новац евро. Тад смо сви приметили да тај јарким бојама одштампани новац почиње да бледи. Он је мењан по курсу један евро за две немачке стабилне марке. Ако си имао четири хиљаде марака у банци су ти исплаћивали две хиљаде евра. Значи, евро је вредео двоструко више од марке.

После непуне две године, магловито смо осетили да тај нови, скупи евро својом вредношћу једва да премаша ону нашу стару стабилну валуту, немачку марку. Није много воде протекло Дунавом, кад смо схватили да оно што сад можеш да купиш за хиљаду евра, вреди баш онолико колико је пре замене новца вредело хиљаду марака! Евро је миц по миц бледео и губио своју снагу. Са ужасом сам схватио да су нас све сви европски банкарски опљачкали за половину новца који смо ми Европљани имали! Где су те паре отишле?

Ових дана у Културном центру Београда предавање је држао Џон Релстон Сол, председник светског Пен клуба. Говорио је о својој књизи о пропасти глобализма. Називају га једним од стотине најмудријих мислилаца света. Он је луцидно продро кроз

маглу савремене светске економије и открио да је она подложна прављењу циновских дефицита. Њом у време глобализма (и приватизације) влада доктрина да ће све нагомилане противречности решити тржиште. Зато вође данашњег света све препуштају тржишту да оно исправи сваку грешку и глупост. Теоретичари тог новог светског ума (глобалисти) позивају се при том на класичног шкотског економисту Адама Смита (1723–1790). Џон Сол у свом београдском излагању изненадио је публику тврдњом да ту мисао о тржишту које решава све Смит записује узгред, у само два реда! Очигледно да отац теорије да богатство настаје производним радом, ту забелешку није сматрао ни важном ни капиталном.

Сол је разгалио публику кад је рекао да су данашњи политичари ограниченог ума, кадри да производе финансијске марифетлуке. И да се и модерне државе воде у правцу једне скривене врсте банкрота. Избила је криза, они је називају финансијском, а она има низ дубоких узрока. Кад су почели да решавају кризу, кишом новца су потпомогли богаташима. Испада да је тај новац узет од радних маса да се загуши експлозија пропасти банака и тајкуна.

Тај суноврат у коме се државе налазе, већ је познат из историје. Властодршци једне историјске државе западну у дугове. Позову банке и траже нове паре. Ови не дају! Тад им властодршци рекну: проблем се може решити на два начина: или да ми вас обесимо, или да вас протерамо... Успели су да прођу са пет одсто камате. У сали смех.

Џон Сол на крају скреће пажњу да је пре четрдесет година у свету било двадесет пута више новца од добара, а да данас мора бити да је наштампано сто пута више новца од количине добара. То је разлог што новац све више бледи. Јер увек је здравији новац којег има колико и добара у промету.

Једна од најлепшавијих одбрана капитализма као светског система јесте веровање у слободну конкуренцију коју он ствара, ослобађајући тако људе и народе. Али Џон Релстон Сол у једном свом делу каже да данас само пет корпорација држе у рукама половину светског богатства. Од слободне конкуренције остала је само бледа сенка, дим и паучина.

Слушао сам га и питао се: није ли и код нас појава мамутских система сузбила мале дућанције и часне породичне људе који су хтели Горбачовљевом „породичном економијом” да дођу до коре хлеба.

Слободна конкуренција, дим и паучина

Пише: Раша Попов

уторак, 20 септембар 2011 15:03

По свему, студиозни и духовити говор и књиге овог канадског мудраца, већ две су код нас преведене, далеко су од оптимистичког веровања у лак излазак из светске кризе.